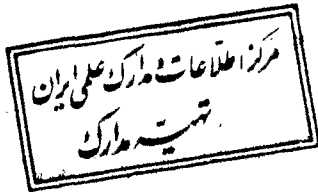

* (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ) *

بررسی مدیریت نظام اقتصادی از نظر تئوری اقتصاد و کاربرد

نتایج حاصله در ارزیابی نظام اقتصادی کشور

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی سیستمها

(گرایش برنامه ریزی سیستمهای اقتصادی)

توسط : سیدضیاءالدین قاضی زاده فرد

زیر نظر : دکتر محمد طبیبیان

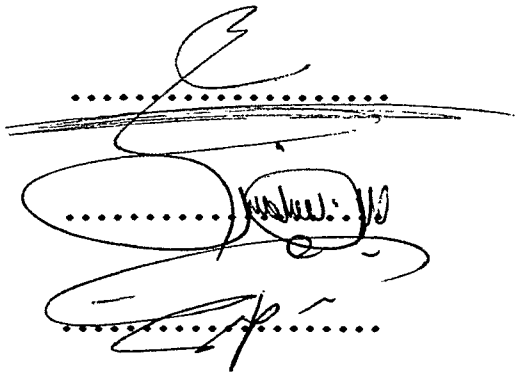
* دانشگاه صنعتی اصفهان - مرکز برنامه ریزی سیستمها *

(شهریور ماه ۱۳۶۹)

۱۶۷۵۸

بسمه تعالی

این پایان نامه در جلسه مورخ ۱۳۶۹/۵/۳۱ کمیته پایان نامه متشکل از اساتید ذیل
مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است .

۱- آقای دکتر علینقی مشایخی

۲- آقای دکتر حسین پورزاهدی

۳- آقای دکتر محمد طبیبیان

* به نام ا... پاسدار حرمت خون شهدا *

تقدیم به آزادگان دلاور ،
وبویژه مفقودالائرهاى عزیزجنگ تحیملى ،
این یوسفهاى زمانهء ما !
که همزمان با مراحل پایانى این رساله ،
پس از تحمل سالها رنج و مشقت ،
سراغرازانه از زندان دست نشاندهگان ابلیس رهاى یافتند ،
وقدوم مبارک خود را بر خاک پاک میهن اسلای خویش نهادند ،
وامتى راشاد و چشم ودل خانواده هاى بسیارى را به جمال خویش روشن نمودند .

* * * * *

وتقدیم به همسرم !

که در طول دوران تحصیلاتم بویژه درمدتى که در حال تدوین این رساله بودم ،
رنج بسیارى را بر خود تحمل نمود ،
وبا شکیبایى بسیارمراىارى نمودتا این میم را به انجام رسانم .

* * * * *

* مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ *

برخود وظیفه می‌دانم از استاد معظم و بزرگوار جناب آقای دکتر طبیبیان که ساعات گرانمایی از عمر خویش را در محضر ایشان به تلمذ و شاگردی گذراندم و در تمام طول دوره تحصیل خویش در این مقطع ، بویژه در مراحل مختلف تهیه و تدوین این رساله ، مرا از راهنمایی های ارزنده و گرانبار خویش ، برخوردار نمودند ، سپاسگـذاری فراوان نمایم .

همچنین از برادر مهندس مسعود نیلی معاونت محترم سازمان برنامه و بودجه که با راهنمایی خویش در جهت انتخاب موضوع این رساله و با وسعت نظر شایسته تقدیر ، امکانات و زمینه مناسبی را برای استقرار اینجانب در سازمان مزبور فراهم نمودند و به اینجانب اجازه استفاده از تسهیلات لازم برای انجام این امر ، بویژه منابع و مآخذ موجود در دفتر اقتصاد کلان را دادند ، بدینوسیله قدردانی و تشکر می نمایم .

ضمناً " از خانم قربانی که در تایپ این مجموعه زحمت زیادی را متحمل گردیدند نیز تشکر می نمایم .

از خداوند تبارک و تعالی توفیق روزافزون همگی ایشان را خواهانم .

ومن الله التوفيق وعليه التكلان

(الف)	* فهرست مطالب
(ب)	* فهرست تفصیلی مطالب
(و)	* فهرست اشکال
(ز)	* چکیده مطالب
(ط)	* مقدمه
۱	* فصل اول * : بررسی نظریه‌های مطروحه در خصوص مدیریت نظام اقتصادی
۳	بخش اول : ۱-۱ * نظام بازارهای رقابتی
۳۱	بخش دوم : ۱-۲ * نظام برنامه‌ریزی اقتصادی یا برنامه‌ریزی مرکزی
۷۸	بخش سوم : ۱-۳ * مقایسه نظام‌های " بازار " و " برنامه‌ریزی "
	* * * *
۸۵	* فصل دوم * : بررسی تجربه بکارگیری " بازار " و " برنامه ریزی " در عمل
	بخش اول : ۲-۱ * بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام‌های اقتصادی در
۸۵	سایر کشورها
	بخش دوم : ۲-۲ * بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام اقتصادی و
۱۰۹	برنامه ریزی در ایران
	* * * *
۱۵۳	* فصل سوم : تطبیق نتایج بحث نظری با مدیریت نظام اقتصادی کشور در عمل
۱۵۴	بخش اول : ۳-۱ * مرور نتایج تئوری و عملی مدیریت نظام اقتصادی جوامع
	بخش دوم : ۳-۲ * ارزیابی نتایج عملی مدیریت نظام اقتصادی کشور با نتایج
۱۵۷	حاصل از بحث نظری
	* * * *
۱۷۶	* پیوست " الف " : اثبات قضیه " ارو "
۱۹۱	* فهرست منابع و مآخذ
	* * * *

(الف)	* فهرست مطالب
(ب)	* فهرست تفصیلی مطالب
(و)	* فهرست اشکال
(ز)	* چکیده مطالب
(ط)	* مقدمه
۱	* فصل اول * : بررسی نظریه‌های مطروحه در خصوص مدیریت نظام اقتصادی
۳	۱-۱ * نظام بازارهای رقابتی :
۳	۱-۱-۱ (تعریف بازار
۴	۱-۱-۲ (تعریف بازار رقابت کامل و ویژگی‌های آن
۶	۱-۱-۳ (بهینگی پاریتو
۹	۱-۱-۴ (تعریف قیمت ، قیمت تعادلی بازار و ویژگی‌های آن
۱۲	۱-۱-۵ (روش حل مساله تخصیص منابع توسط مکانیزم بازار
۱۲	۱-۱-۵-۱ (تعاریف و فروض
۱۴	۱-۱-۵-۲ (تعریف و حل مساله
۱۷	۱-۱-۶ (عوامل موثر در تعیین قیمت
۱۸	۱-۱-۷ (مزایای نظام بازارهای رقابتی
۲۰	۱-۱-۸ (محدودیتهای نظام بازارهای رقابتی
۲۸	۱-۱-۹ (خلاصه و نتایج بحث
۳۱	۱-۲ * نظام برنامه‌ریزی اقتصادی یا برنامه‌ریزی مرکزی :
۳۱	۱-۲-۱ (تعاریف مختلف " برنامه ریزی اقتصادی " و ویژگی‌های آن
۳۳	۱-۲-۲ (تعریف نظری مساله برنامه ریزی اقتصادی
۳۶	۱-۲-۲-۱ (تشخیص و تعیین تابع رفاه اجتماعی و طرح قضیه ارو
۴۱	* قضیه " ارو "
	الف) * بررسی قضیه ارو در مورد قاعده انتخاب اجتماعی
۴۱	" آراء اکثریت "
۴۳	ب) * قاعده انتخاب اجتماعی آراء اکثریت و قضیه " سن "
۴۴	ج) * قضیه " سن "
۴۷	۱-۲-۲-۲ (تعیین و تعریف مجموعه امکان پذیر تولید

۵۲	۱-۲-۳) بررسی برنامه ریزی از نظر تمرکز وعدم تمرکز
۵۲	۱-۲-۳-۱) روش برنامه ریزی براساس قیمتها یا روش غیرمتمرکز
۵۷	۱-۲-۳-۲) روش برنامه ریزی براساس مقادیر یا روش متمرکز
۵۹	۱-۲-۴) ویژگی های لازم برای یک روش برنامه ریزی
۵۹	۱-۲-۴-۱) خاصیت "یکنواختی"
۶۰	۱-۲-۴-۲) خاصیت "امکان پذیربودن"
۶۰	۱-۲-۴-۳) خاصیت "همگرایی"
۶۱	۱-۲-۴-۴) خاصیت "خوب تعریف شدن"
۶۱	۱-۲-۴-۵) خاصیت "سازگاری"
۶۲	۱-۲-۴-۶) خاصیت "بهینگی"
۶۳	۱-۲-۵) فرآیند برنامه ریزی اقتصادی وقدم ها ومراحل مختلف آن
۶۵	۱-۲-۶) مزایای نظام برنامه ریزی اقتصادی
۶۷	۱-۲-۷) محدودیتهای نظام برنامه ریزی اقتصادی
۷۵	۱-۲-۸) خلاصه ونتایج بحث
۷۸	۱-۳) * مقایسه نظام های "بازار" و "برنامه ریزی":
۷۹	۱-۳-۱) اثبات همگون و یکسان بودن جواب دو نظام "بازار" و "برنامه ریزی"
۸۳	۱-۳-۲) عوامل موثر در ارزیابی عملکرد نظام های "بازار" و "برنامه ریزی"
	* * * * *
۸۵	* فصل دوم * : بررسی تجربه بکارگیری "بازار" و "برنامه ریزی" در عمل
۸۵	۲-۱) * بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام های اقتصادی در سایر کشورها :
۸۵	۲-۱-۱) تاریخچه برنامه ریزی اقتصادی در کشورهای سوسیالیستی ، غربی وجهان سوم
۸۵	۲-۱-۱-۱) برنامه ریزی اقتصادی در غرب

۹۰	الف (نکات عمده در مورد برنامه ریزی اقتصادی در فرانسه
۹۳	ب (نکات عمده در مورد برنامه ریزی و سیاستهای اقتصادی در ژاپن
۹۹	۲-۱-۱-۲) برنامه ریزی اقتصادی در شرق
۱۰۳	۲-۱-۱-۳) برنامه ریزی اقتصادی در کشورهای جهان سوم
۱۰۴	۲-۱-۱-۴) خلاصه نتایج و جمع بندی
۱۰۹	۲-۲ * بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام اقتصادی و برنامه ریزی در ایران
۱۰۹	۲-۲-۱) تاریخچه تحولات برنامه ریزی اقتصادی در قبل و بعد از انقلاب اسلامی
۱۰۹	۲-۲-۱-۱) تحولات برنامه ریزی در قبل از انقلاب اسلامی
۱۰۹	(۱) برنامه عمرانی اول
۱۱۳	(۲) برنامه عمرانی دوم
۱۱۵	(۳) برنامه عمرانی سوم
۱۱۶	(۴) برنامه عمرانی چهارم
۱۱۸	(۵) برنامه عمرانی پنجم و ششم
	(۶) خلاصه نتایج بررسی برنامه ریزی اقتصادی در دوران قبل
۱۲۰	از انقلاب اسلامی
۱۲۳	۲-۲-۱-۲) تحولات برنامه ریزی در بعد از انقلاب اسلامی
۱۲۶	(۱) مرحله اول : تمهید مقدمات برنامه ریزی
	(۲) مرحله دوم : تهیه و تدوین برنامه اول توسعه اقتصادی ، اجتماعی
۱۲۷	و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران .
	(۳) مرحله سوم : تهیه اصلاحیه برنامه اول توسعه اقتصادی ، اجتماعی
۱۳۰	و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران .
۱۳۲	(۴) مرحله چهارم : تهیه برنامه های شرایط جدید اقتصادی و بحران
	(۵) مرحله پنجم : شروع تهیه مجدد برنامه اول توسعه اقتصادی ،
۱۳۳	اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران .

	۲-۲-۲) بررسی تحولات و آثار نظام اقتصادی گذشته و موجود کشور (بعد از انقلاب اسلامی)	۱۳۵
	۲-۲-۲-۱) بررسی وضعیت نظام اقتصادی کشور در بعد از انقلاب اسلامی	۱۳۵
	۲-۲-۲-۲) ارزیابی عملکرد نظام اقتصادی گذشته کشور	۱۵۱
	* * * * *	
	* فصل سوم * تطبیق نتایج بحث نظری با مدیریت نظام اقتصادی کشور در عمل	۱۵۳
	۳-۱) * مرور نتایج تئوری و عملی مدیریت نظام اقتصادی جوامع	۱۵۴
	۳-۲) * ارزیابی نتایج عملی مدیریت نظام اقتصادی کشور با نتایج حاصل از بحث نظری	۱۵۷
	۳-۲-۱) بررسی تجربیات گذشته کشور در خصوص بکارگیری نظام بازار و آثار آن بر اقتصاد کشور	۱۵۸
	۳-۲-۱-۱) بررسی وجود شرایط مربوط به بازارهای رقابتی در نظام اقتصادی کشور	۱۵۸
	۳-۲-۱-۲) بررسی عملکرد نظام اقتصادی گذشته در خصوص " نظام توزیع " کالاها و خدمات	۱۶۱
	۳-۲-۱-۳) بررسی عملکرد نظام اقتصادی گذشته در خصوص قیمت گذاری	۱۶۴
	۳-۲-۲) بررسی تجربیات گذشته کشور در امر برنامه ریزی اقتصادی و آثار آن بر اقتصاد کشور	۱۶۷
	* * * * *	
	* پیوست " الف " : اثبات قضیه " ارو "	۱۷۶
	* فهرست منابع و مآخذ	۱۹۱
	* * * * *	

-
- شکل شماره (۱-۱) : عرضه و تقاضا و تعیین قیمت در بازار رقابتی یک کالا
۹
- شکل شماره (۱-۲) : تعادل عرضه و تقاضا
۱۰
- شکل شماره (۱-۳) : مکانیزم تعیین قیمت در بازار
۱۵
- شکل شماره (۱-۴) : نمایش هندسی مساله برنامهریزی ، بیشینه‌سازی
تابع رفاه اجتماعی با محدودیت مجموعه امکانات
جامعه
۳۴
- شکل شماره (۱-۵) : مجموعه امکان پذیر تولید
۴۸
- شکل شماره (۱-۶) : فرآیند تعیین قیمت تعادلی در روش برنامهریزی
بر اساس قیمت‌ها
۵۴
- شکل شماره (۱-۷) : ارتباط موسسه مرکزی برنامهریزی و بنگاه‌ها
۵۴
- شکل شماره (۱-۸) : بردار قیمت تعادل
۸۲
- شکل شماره (۱-۹) : مجموعه بردارهای قیمت‌های تعادلی
۸۲

* * * چکیده مطالب * * *

(۱)

بشر برای حل " مسأله تخصیص منابع " و " مدیریت نظام اقتصادی " جوامع مختلف در طول سالیان به دوروش کلی دست یافته است . یکی حل مسائل اقتصادی جامعه از طریق " نظام بازار " و مدیریت نظام اقتصادی بر مبنای بازارهای رقابتی و دیگری استفاده از روش " برنامه ریزی اقتصادی " و مدیریت نظام اقتصادی بر مبنای برنامه ریزی های مرکزی . امروزه در جوامع مختلف از هر دو این روش ها و بویژه تلفیق آنها جهت اداره امور اقتصادی ، استفاده می شود .

طبیعتاً " هر یک از این دوروش و جدویژگی های خاصی می باشند و هر یک دارای مزایای مشخص و کمبودها و محدودیتهای روشنی هستند . یکی از موضوعاتی که در مباحث نظری اقتصاد ، بویژه در قرن بیستم مطرح بوده است ، بحث در خصوص ویژگی های این دو نظام و مزایا و معایب هر یک از آنها می باشد .

در کشور ما نیز از تلفیق این دوروش در طول سالهای گذشته ، جهت اداره امور اقتصادی کشور ، استفاده شده است . در برخی مقاطع زمانی به نظام بازار اهمیت ویژه ای داده شده و تلاش گردیده که مسائل اقتصادی جامعه با استفاده از این مکانیزم حل گردد . و در برخی سالها (بویژه در دوران بعد از انقلاب اسلامی) تلاشهایی در راستای مدیریت نظام اقتصادی ، بر مبنای برنامه ریزی مرکزی و دخالت هر چه بیشتر دولت در امور اقتصادی ، صورت پذیرفته است .

در این رساله تلاش گردیده که در ابتدا " مدیریت نظام اقتصادی " از نظر تئوری اقتصاد مورد بررسی قرار گرفته و مباحث مطروحه در خصوص هر یک از نظام های " بازار " و " برنامه ریزی مرکزی " ، بویژه مزایا و محدودیتهای آنها و روشهای حل مسأله تخصیص منابع توسط این دوروش و تعاریف و ویژگی های مربوط به تشکیل هر یک از این دو نظام ، طرح شوند .

سپس با استفاده از " روش تطبیقی " و مراجعه به تجربه جوامع و کشورهای مختلف در بکارگیری این دو نظام ، عملکرد آنها را در جوامع مختلف مورد بررسی قرار داده و آثار بکارگیری این دوروش در عمل ، اجمالاً " مورد نقد و بررسی قرار گرفته است . و بالاخره نتایج حاصل از مباحث نظری و کاربردی این دو نظام را در ارزیابی نظام اقتصادی

1) Resource Allocation Problem (RAP)

کشورمان مورد استفاده قرار داده و تلاش گردیده که نکات قوت و ضعف مدیریت نظام اقتصادی کشورمان، بویژه در سالهای بعد از انقلاب اسلامی را بطور مشخص، تعیین نموده تا بتوان با عنایت به این نکات در اصلاح نظام اقتصادی کشور که با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌باشد، از آنها استفاده نمود.

در نهایت مهمترین نتیجه‌ای که در این تحقیق و بررسی، در این پایان نامه بدان دست یافته شد، آن است که به دلیل محدودیتهایی که در هر یک از این دو نظام وجود دارد هیچ یک از این دو، به تنهایی نمی‌توانند در اداره امور اقتصادی جوامع مختلف، نقش موفق‌تری را دارا باشند. ولی آنچه که قابل توجه است آن است که "نظام بازار" در عمل نقش موفق‌تری را داشته و در مورد خاص کشورمان پیشنهاد شده که مدیریت نظام اقتصادی جامعه ما مبتنی بر مکانیزم بازارهای رقابتی پایه گذاری شود در مواردی که "نظام بازار" دچار محدودیتهایی می‌گردد و در بازار "شکست" اتفاق می‌افتد، دولت با بکارگیری مکانیزم "برنامه ریزی اقتصادی" به کمک نظام بازار برود و با این روش به مدیریت برنامه اقتصادی کشور بپردازد.

* * * * *

با توجه به محدود بودن منابع در دسترس بشر، "مسأله تخصیص منابع" و کاربرد "کارآ" و "بهینه" منابع کمیاب و محدود از دیرباز موضوع مباحث علم اقتصاد بوده است. تحلیل‌های مربوط به حل مسأله تخصیص منابع عمدتاً "حول این سئوالات دور می‌زند که چه کارهایی و به چه مقدار تولید شوند؟ این کارها چگونه تولید شوند و روشهای مورد استفاده در تولید چه باشند؟ و کارهای تولید شده چطور بین افراد توزیع شوند؟

بشر در طول سال‌ها، دوروش کلی برای پاسخگویی به این سئوالات اساسی مطرح کرده اقتصاد (چه چیزی؟ چگونه؟ چطور؟) و "مدیریت نظام اقتصادی" بطور عام، یافته است. یکی "نظام بازار" و دیگری "نظام برنامه‌ریزی مرکزی".

آنچه مسلم است هدف همه تلاشهای بشر در استفاده از این دو نظام، نیل به استفاده کارآمد از منابع "کمیاب" در نظام اقتصادی است.

در نظام‌های اقتصادی با برنامه‌ریزی مرکزی، مسأله تخصیص منابع به طور مرکزی و بوسیله دولت و با استفاده از ابزار برنامه‌ریزی اقتصادی، حل می‌شود. و در یک اقتصاد مبتنی بر بازار، مدیریت نظام دارا را غیبا با بکارگیری کارآمد و منابع کمیاب، توسط مکانیزم بازارهای رقابتی، انجام می‌شود. البته کشورهای مختلفی هستند که اقتصاد مختلط داشته و در آنها رجوع آمیخته‌ای از یک اقتصاد با برنامه‌ریزی مرکزی و یک اقتصاد مبتنی بر بازار یافت می‌شود که یکی از نمونه‌های بارز آن کشور ایران است.

در قرن نوزدهم اقتصاددانهای کلاسیک و نئوکلاسیک معتقد بودند که "دست‌نما مرئی بازار" اقتصاد را به وضع بهینه (کارآمدترین وضع) هدایت می‌کند. ولیکن تجربه می‌گوید که به دلیل وجود "شکست" در بازار در برخی موارد اقتصادی، تلاش در راستای برنامه‌ریزی اقتصادی و دخالت دولت در اقتصاد لازم می‌آید. اما اینکه چگونه دولت‌ها با برنامه‌ریزی اقتصادی، کمبودهای نظام بازار را جبران نموده و درآموز اقتصاد دخالت نمایند، موضوعی است که در قرن بیستم و بویژه از سال ۱۹۱۸ و بعد از انقلاب روسیه شوروی، عملاً بدان پرداخته و در کشورهای مختلف به انواع گوناگونی تفسیر و تعبیر و اجرا شده است.

تحولاتی که در یکی دو ساله اخیر در کشورهای سوسیالیستی که مدیریت نظام اقتصادی خود را بر مبنای مکانیزم برنامه ریزی مرکزی انجام می دهند، به وقوع پیوسته و هنوز نیز باشد تا ادامه دارد، ما را بر آن می دارد که با تفکر و تعمق بیشتری به این امر توجه نمود و در بکارگیری این نظام در کشورمان، تا مل بیشتری معمول داریم .

ایجاد تحول و دگرگونی در روندهای نامطلوب اقتصادی - اجتماعی کشوری که ده سال درگیر جنگ تحمیلی بوده و در این رهگذر دچار مشکلات اساسی گردیده ، نیاز به تفکری عمیق و همه جانبه در چارچوب ایجاد نظامی سازگار و منسجم برای حل مسائل اقتصادی دارد . در شرایط حاضر، مشکلات اقتصادی کشور به گونه ای است که اگر بدون یک نگرش همه جانبه ، به آنها پرداخته شود، و تعریف مشخص و روشنی از نحوه مدیریت بر نظام اقتصادی کشور ارائه نگردد، ممکن است جزا تلاف منابع محدود و احتمالا " حل مشکلات به صورت مقطعی ، نتیجه مطلوبی در درازمدت ، عاید کشور ننماید . بدین لحاظ ضروری به نظر رسید که ارزیابی از مدیریت نظام اقتصادی کشور به عمل آورده و نقاط قوت و ضعف آن را ، بویژه در سالهای بعد از انقلاب ، مورد نقد و بررسی قرار دهیم تا بتوان با توجه به این نکات ، در اصلاح نظام اقتصادی کشور که در طول سالهای اخیر نیز با مشکلات زیادی مواجه بوده است ، و در طراحی نظام اقتصادی مناسب ، از نتایج آن استفاده نمود .

بدین منظور مباحث را در سه فصل ارائه نموده ایم . در فصل اول، طی دو بخش جداگانه به بررسی نظریه های مطرحه در خصوص مدیریت نظام اقتصادی پرداخته و ضمن آن تعاریف و ویژگی های مربوط به نظام های بازارهای رقابتی و نظام های برنامه ریزی مرکزی را بر شمرده و پس از ارائه روش های حل مساله تخصیص منابع توسط هر یک از این دو نظام ، به مزایا و محدودیتها و کمبودهای هر یک از این دو نظام اشاراتی شده است . و در بخش سوم و در انتهای فصل نیز عوام مل موثر در ارزیابی عملکرد این دو نظام را معرفی نموده ایم .

در فصل دوم با استفاده از " روش تطبیقی " به بررسی تجربه بکارگیری دو نظام " بازار " و " برنامه ریزی " در عمل پرداخته و ضمن بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام های اقتصادی در جوامع غربی ، شرقی و جهان سوم به ، عنوان نمونه اجمالا " به نکات عمده در مورد برنامه ریزی اقتصادی در دو کشور فرانسه و ژاپن اشاره شده است .

در ادامه این فصل و در بخش دوم آن ، به بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود نظام اقتصادی کشور خودمان در قبل و بعد از انقلاب اسلامی پرداخته و ضمن آن تاریخچه تحولات برنامه ریزی اقتصادی اجمالا " مورد بررسی قرار گرفته است . و بالاخره در انتهای

این بخش به بررسی تحولات و آثار نظام اقتصادی گذشته و موجود کشور در بعد از انقلاب اسلامی پرداخته و نتایج حاصل از عملکرد نظام اقتصادی کشور ارائه شده است .

در نهایت و در فصل سوم با استفاده از نتایج حاصل از بحث نظری و کار برد این دو نظام در عمل ، ارزیابی از نتایج عملی مدیریت اقتصادی کشور در گذشته انجام گرفته و ضمن بررسی تجربیات گذشته کشور (بویژه در دوران بعد از انقلاب اسلامی) در خصوص بکارگیری نظام های " بازار " و " برنامه ریزی " ، مقایسه ای مابین نتایج عملی مدیریت نظام اقتصادی کشور و نتایج حاصل از بحث نظری شده ، ضمن آن به نکات مهم حاصل از بررسی بکارگیری این دو نظام ، در مدیریت نظام اقتصادی کشور ، اشاره شده است .

امید است این اقدام ، کوششی هر چند ناچیز در راه حل مسائل اقتصادی - اجتماعی

کشور عزیزمان در عمل باشد و در آینده شاهد تلاشهای بیشتری در این خصوص باشیم .

انشاء... تعالی

* * * * *